

Mustafa Mastur: *Poljubi Boga od mene*

prijevod s perzijskog: Namir Karahalilović,
Karađoz group, Sarajevo, 2012.

Iznimna su i rijetka čuda dolaska na posao. Prije svega onog što smo planirali uraditi u danu koji nam je poklonjen desi se ono što nismo očekivali. Kolega, prof. dr. Namir Karahalilović posjetio me u kabinetu i poklonio mi knjigu *Poljubi Boga od mene* perzijskog autora Mustafe Mastura. Kolega i prevoditelj ovog djela poklonio mi je u jednom jutru dane prijateljstva sa malom – velikom knjigom.

Otvorila sam stranice svijeta riječi. Udahnula sam prvu rečenicu autora:

*Svaki je čovjek prozor prema Bogu,
Ako se rastuži, ako se silno rastuži...*

Moje uho trajno pamti Poslanikov hadis. On je priča o ashabu koji je sav “gotovo prestravljen” došao Poslaniku i ispričao mu o starcu kojeg je gledao kako se moli Bogu, izgovarajući riječi svoje beskrajne

ljubavi i pokornosti Uzvišenom. Starac je rekao da bi Mu prao noge, da bi Mu čistio i češljao sijeku bradu, ljubio njegove ruke... Ashab je otrčao da ne sluša i ne gleda taj strašni grijeh starca. Poslanik Muhammed, a. s., nakon ashabovine priče rekao je da starac nije učinio nikakav grijeh. Svako se po svojim mogućnostima, intelektu, s obzirom na stupanj znanja i obrazovanja i iz svojih emocija različito približava Svevišnjem.

Počinjemo prikaz knjige *Poljubi Boga od mene* sa 17. stranice teksta. Smatramo da je to mjesto – središte knjige i bitno značenje na početku napisanih riječi autora, da je svaki čovjek prozor prema Bogu. Prozori prema Bogu su neprebrojivi. Čitamo, pokušavajući biti kod nekih otvaranja.

Jadnica i Bog:

”... ali dok sam sinoć vozio kući, neka žena u Abbasabadu* viknu: ‘Elahije’, i ja prikočih, kao da mi neko reče: ‘Pripazi! Pripazi na nju!’ Žena sjede naprijed, do bulevara Mirdamad nije progovorila, tamo poče proklinjati čitav svijet i svu dubrad od ljudi na njemu. Reče kako bi voljela da se nađe lafčina, prekolje je od uha do uha i prekrati joj muke. Ne rekoh ništa. Nisam se ni začudio, takvih sam putnika mnogo vidio. Kad skrenuh na autoput Muderris, reče kako joj je muž prije dvije godine kazao da ide na put i da ne zna kad će se vratiti. Reče da joj je muž bezvrijedna bitanga, već su dvije godine kako ju je s troje djece ostavio u ovom džehennemu. Rekoh joj da, ako sve to govori, da ne bi platila, njen mi novac ne treba. Rekoh joj da idem kući, i radi Božijeg zadovoljstva spreman sam da je odvezem gdje god hoće. Htio sam, barem tako mislim, učiniti dobro djelo... Iz nje odjednom buknu. Tako se glasno smijala i tresla da je čelom udarila u komandnu ploču auta. Kazah: ‘Ne čini mi se da sam rekao nešto smiješno.’ Reče: ‘Naprotiv, smiješno je, i to puno, stvarno’ Reče: ‘Kako bi bilo da tom svom Bogu kažeš da ovoj jadnici spusti s neba nekoliko zelenih novčanica?’ Nevolja jadnice i njenih troje malih neće nestati ako ne plati vožnju. Njoj treba

novac, i nudi tijelo nepoznatom čovjeku. Na pitanje je li dosada išta čula o Bogu, kratko odgovara: ‘Čula sam ponešto, ali nisam mnogo vidjela’ i dodaje:

‘Mislim da ni Bog o meni nije čuo mnogo toga’ (...) ‘Da je čuo, zacijelo me ne bi pustio onom bijedniku u šake, da je čuo, sigurno ne bih morala svaku noć biti s drugim za koricu kruha... Da je čuo, ne bih morala svaki dan lagati djeci da idem u kupovinu.’

‘Stadoh s kraja ceste. Pretražih džepove, i sve što sam tog dana zaradio stavih joj u ruku, čak i sitniš. Rekoh: ‘Zamisli da je moj Bog ovo bacio s neba’ ‘Zgrabila je novac i očiju punih suza gledala ga je kao duha i izgovorila: ‘Poljubi Boga od mene.’”

Svako je biće prozor prema Bogu. Ljudi, sva bića su prozori prema Bogu. Bijedna žena – majka troje male djece i bubašvaba, pala na leđa, jesu prozori prema Bogu, zajedno. Treba znati gledati i buljiti u zemlju, stvoriti mogućnost da učinimo dobro djelo, da nam ono ne bi izmaklo. Čitamo tekst:

“Uputio sam se trotoaru i načulio uši. Koračao sam pored podzida i, kao kad neko izgubi novac, buljio u zemlju. Koji korak naprijed, u podzidu nađoh malo udubljenje; zvuk kao da je dolazio iz njega. Kleknuo sam i pogledao unutra. Vidjeh bubašvabu; bila je pala na

leđa, i koliko god se uspinjala, nije se uspijevala okrenuti. U ustima je držala komadić hrane, nije ga ispuštala. Gurnuh ruku u udubljenje i okrenuh bubašvabu na noge. Bubašvaba izmili napolje i krenu ka rupi koja se nalazila malo dalje; onamo gdje je – izgledalo je tako – nekoliko malih bubašvaba pored rupe čekalo majku.“

Valjalo bi se sagnuti i sićušnim ispod nas pomoći, radi Božijeg zadovoljstva. I kad bubašvaba i njena djeca ne znaju reći „poljubi Boga od mene“, oni su također prozor prema Bogu. U dnevnim novinama *Džam-e džam* napisano je: “Kao i druga Masturova djela, ovaj roman sadrži pojedine briljantne rečenice i redove koji dugo ostaju u svijesti čitatelju.“

Profesija, bolest, sumnja u opravdanost života, dobročinstvo, smrt i vjera

Autor knjige *Poljubi Boga od mene* Mustafa Mastur svojim fascinirajućim umijećem sabire čitatelja u zajednicu raznorodnih ljudskih određenja i posvjedočenja. Svijet je ta zajednica, jedan zamršeni plet koji činimo istovremeno i jedni pored drugih, plet događaja potpuno različitih značenja a uvijek svojevrsnog značaja. Susret s prijateljem iz godina đaćkog života na aerodromu jedan je zgusnuti svijet sreće u prijateljskom

zagrljaju, uz orhideje. Iz zagrljaja se vidi žena koja vodi za ruku svoje mongoloidno dijete. Jedan prijatelj kaže: “Kamo sreće da me nema”, a drugi razmišlja: „Bog vjerovatno ne postoji.“ U restoranu Mehrdad nakon devet godina kako je otišao u Ameriku govori o supruzi. Napustio je studij filozofije jer se zaljubio u Amerikanku. Razgovor jedva moguć stalne su informacije o dolijetanju i slijetanju. Na ploči se neuhvatljivom brzinom vrte slova i brojevi. U glavi je pitanje: “Ima li Boga”. Pitanje je donio iz Amerike, gdje je ostala njegova žena bolesna od teške bolesti, ostavši s pitanjima: gdje je bila prije rođenja, svijet je postojao i prije nje, pa zbog čega je nastala i počela živjeti? Živjeti život pun patnje, boli, siromaštva, bolesti. A sve se završava smrću: „Stvaranju, življenju i smrti Džulija zamjera mnogo toga, život joj čine gorkim i teškim.“ Smatra da nije pošteno da čovjek u životu bude pritisnut preprekama koje ne može riješiti. Prijatelj ga sluša, nema riječi utjehe, ostaje razumijevanje nemoći da vladamo životom i smrti. Da li je razumijevanje u istraživanju, da li se odgovor, objašnjenje otvara znanstvenim, sociološkim, antropološkim pristupima?

Autor knjige piše o temi na kojoj radi prijatelj Mehrdada. Ovaj sluša da njegov prijatelj pravi sociološku

analizu uzroka samoubistva doktora Muhsina Parsaa, temu mora brzo završiti i predati. Institut za sociološka istraživanja već je otkupio tezu. Otkup teze prosta je činjenica. Istraživač uzroka samoubistva jeste čovjek, sam čovjek pred zadatkom da razriješi činjenicu smrti jednog čovjeka i da svoj život izmjeri uspjehom ili neuspjehom istraživanja:

“Prokleta istraživanje! Blago Muhsinu Parsau, jadni studente! Ne mogneš li razjasniti smrt jednog čovjeka, zbog čega si živ? Diploma, posao, slava, ljubav i budućnost zavise mi od jednog mrtvog čovjeka. Nikada tolika sreća nije bila sažeta u jednom. I to u jednom mrtvacu, jednom pitanju: zbog čega se doktor Muhsin Parsa, univerzitetski profesor i istaknuti savremeni fizičar, iznenada i pri zdravoj pameti, popeo na osmi sprat tornja od dvadeset i više spratova, i poput zaljubljenog mladića, bacio kroz prozor? Jadni studente! Ne mogneš li nakon svih onih pročitanih knjižurina pronaći naučni, sociološki odgovor na to pitanje, nećeš doktorirati; bit ćeš obrazovan, ali nedorečen; ne samo da nećeš objaviti knjigu, nego nećeš postati ni slavan, a čovjek koji nije slavan, ne postoji; to jest, postoji, ali samo za sebe, ne i za druge. Onaj ko postoji samo za sebe, sam je. A ja se samoće bojim.“

Pošto niko nije podnio tužbu, slučaj doktora Muhsina Parsaa je bio okončan. Ostao je „slučaj Parsa“. Zanimanje za samoubistvo je prestalo. Na ljude čekaju nove informacije da ih zabave korisnim i profitabilnim stvarima. One ih čine srećnim. Sumnja (zapitanost Ima li Boga), čitamo u knjizi Poljubi Boga od mene, nije razlog straha; “Sumnja je dobra prolazna faza u životu, ali loša stanica”.

Musaova sreća i Sreća

To sam Ja, Gospodar Tvoj, i zato izuj se – u svetoj dolini Tuva nalaziš se. Odabrao sam tebe i zato poslušaj šta ti se objavljuje.*

Saja je djevojka, vjernica, studentica teologije, tema njene teze jeste “Razgovor Boga sa Musaom”. “To Saje želi znati: Kad se Bog na Svetoj gori ukazao Musau iz drveta i rekao mu da izuje obuću, šta je tačno podrazumijevao pod izuvanjem obuće?; Pita: ima li izuvanje obuće simboličko značenje?; Zašto je to važno? Danas, kad su važni novi programi za brza i najbrža istraživanja na internetu na kojim se istraživanjima može zaraditi stotine hiljada dolara, pitamo sa Sajom kako možemo postići sreću koju je imao Musa, kome se Bog obratio, i kako možemo razgovarati s pticama koju je moć imao vladar Sulejman, kako možemo biti zaljubljeni u nauku

u pravom smislu te riječi? Autor knjige vodi nas ponovo u „život“ fizičara Muhsina Parsaa.

“Čovjekovo postojanje je slojevito – a ti su slojevi isprepleteni – i, dakako zamršeno. Da bi se u njega proniklo, potrebno je biti dobar. Moj odgovor na tako teško pitanje upravo je to: biti dobar. Mislim da svako, u svakoj prilici, zna šta je najbolje što može učiniti; međutim, muka nastaje kad čovjek neće da izabere to dobro. U takvom slučaju sam donekle zatire svoj put.” No, razlika je između procjene što je dobro i dobrog djelovanja. Jedno i drugo utemeljuje vjera i povezanost u Beskonačnost i Sposobnost. Nije dovoljno prihvatiti Beskonačnost i Sposobnost. Mora se vjerovati u Beskonačnost i Sposobnost:

“Želim reći da Bog za svakog postoji u onolikoj mjeri koliko vjeruje u Njega. Riječ je o obostranoj vezi. Nečiji Bog onome koji u njega ne vjeruje nije u stanju osigurati ni najobičnije zaposlenje, niti izliječiti najbezazleniju prehladu, zato što onaj koji vjeruje u takvog Boga od Njega ne očekuje ništa više od toga. Bog onog čobana koji se prepirao sa Musaom nije ravan Musaovom i Ibrahimovom Bogu... No, za onoga koji ne vjeruje, ni Bog, nažalost, ne postoji.” Saje vjeruje u Boga, koji je isto što i život, možemo ga “gurnuti” ustranu, ali ne zauvijek: “Barem

za mene, nešto takvo značilo bi gurnuti ustranu sam život. Kad život gurneš ustranu, zasigurno si umro. Slažeš se” – upitala je Saje momka koji živi s pitanjem ima li Boga.

Autor knjige koju prikazujemo piše onovrsne retke koji su suočenje s najpresudnijim i najpotresnijim pitanjima. Kada se takva pitanja jave i kad smo takvih pitanja žedni, ne nalazimo odgovor u nauci, ili u kojem drugom gotovom odgovoru što su ih dale spoznaje. Potrebno je suočiti se sa onim Bitnim, koje se samo-otkriva, a um ga ne prepoznaje. Čitatelj je ponovo s velikim profesorom fizike. Čitamo:

“Pročitao sam Parsaove bilješke. Mislim da se on bio zaljubio. Međutim, ne bih rekao da njegovo samoubistvo ima veze s voljenom ženom. Ubio se vjerovatno zato što je granica njegove spoznaje bila niža od planine ljubavi. Umjesto da ovlada ljubavlju, nadvladan je pojmom koji je za njega predstavljao novost.”

Autor knjige, zapravo, piše o nemogućnosti da Boga smjestimo među stvarima i pored ostalih stvari u životu. “Možda se Bog ni u čemu drugom ne ukazuje tako očito kao u dječijoj nedužnosti”, i dalje čitamo posljednje retke ove male – velike knjige:

“Dok se udaljavam nekoliko kora-

ka, parkom se prolama dječakovo klicanje. Gledam iza sebe. Ali, kad dječak vrisne: 'Ura! Djeco! Moj je zmaj stigao do neba, do Boga!', pogledam u nebo, tamo gdje je zmaj stigao do Boga. Ne pamtim kad sam posljednji put gledala djecu da puštaju zmajevе, a i ne znam da li ih još puštaju." Evo, s knjigom *Poljubi Boga od mene* perzijskog pisca Mustafe Mastura na pragu smo ljudskih domišta i u njima našeg buđenja.

Navodimo tekst iz Bilješke o piscu prevoditelja Namira Karahalilovića:

"Istinskim piscem Mastur smatra onog koji živi u svijetu svojih priča i iz njega projicira vlastita iskustva. Po njegovom mišljenju, sve dok je pisac dosljedan samome sebi, i njegova su iskustva autentična. Međutim, čim se od sebe udalji, i njegov pripovjedački rad biva podriven i gubi na vjerodostojnosti." ♦

Fatima Lačević

Ismet Bušatlić, *Kraljevski grad pod sultanima, Jajce 1528.-1878.*,

Medžlis Islamske zajednice Jajce, Jajce, 2011., str. 364

Zbog svoje duge i bogate prošlosti, geostrateškog položaja, prirodnih ljepota kojima su grad i okolina obdareni, Jajce i njegova okolina zauzimaju jedno od najznačajnijih i najinteresantnijih mjesta Bosne i Hercegovine. To je i razlog da su o ovom gradu i njegovim vrijednostima i do sada pisali brojni stvaraoci. Među njima su: Pavo Andelić, Đuro Basler, Safvet-beg Bašagić, Šefik Bešliagić, Srećko

Džaja, Hazim Eminefendić, Ilijas Hadžibegović, Adem Handžić, Mustafa Imamović, Julijan Jelinić, Husnija Kamberović, Vjekoslav Klaić, Antun Knežević, Desanka Kovačević-Kojić, Hamdija Kreševljaković, Dubravko Lovrenović, Josip Markušić, Đoko Mazalić, Mehmed Mujezinović, Milivoj Pavlović, Franjo Rački, Medžida Selmanović, Avdo Sućeska, Hazim Šabanović, Engel Šandor, Galib